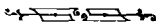

որ պնակ մը բիւլաով և ճինողկուզնե-
րու բուրաստանով մը կը գոհանայ, կը
կրթուի, կը պատրաստուի և կը յաղթէ
վստահ հարուածներով մեծամեծ զինուո-
րական պատերազմաց և աւելի մեծ առ-
եւտրականներու:

« Հմայիչ առեղծուած »:

Հ. Վ. Խ.

Հնդկի մը դատաստանը անզղիական հընդ-
կաստանի տիրապետութեամ, և եւրո-
պական քաղաքակրթութեամ վրայ:

Վերջերս Հնդկաստանի յուզմանց առ-
թիւ անգղիական վարչութիւնէն դրուած
խիստ կանոնաց հակառակ, — մասնաւորա-
պէս ուսանողաց մասին՝ յեղափոխութիւ-
նը զսպելու համար, — մեծ կարեւորութիւն
կ'առնու Պապ Պիարսի ուսեալ Հնդկի
մը յօդուածը The Light of India
թերթին մէջ տպուած: Սոյն յօդուածը
նշանաւոր է հեղինակին, իր գաղափարները
սահունութեամբ բացատրելուն պատճա-
ռաւ, դարձեալ լուրջ դատողութիւններով
իւր երկրին վրայ Անգղիոյ տիրապետու-
թեան մասին և առհասարակ արեւմտեան
քաղաքականութեան վրայ. և ի վերջոյ
կը ցուցնէ թէ ճարտական յաղթութիւնը
որչափ քաջաւերեցին գունաւոր ցեղերը
դիմադրելու սպիտակներու տիրապետու-
թեան:

Բովանդակ Ասիա, կը գրէ Պապ Պհա-
րաթի կը տենչայ Ճարոնի օրինակին հե-
տեւիլ: Շատ ստե՛ն պիտի չանցնի և հսկայ
աւիացին, լի արդար ցասմամբ, և զօրա-
ցած իր երկարամեայ հոգեւորական ջեր-
մեռանդութիւններով՝ դժուարաբարոյ սպի-
տակ հիւրերն պիտի արտաքսէ իր երկրէն:

Արդէն Ճարոնը ցոյց տուաւ՝ թէ որքան
ստորին էր Եւրոպա Ասիայէն, իր կարծե-
ցեալ զինուորականութեամբ և իմացակա-
նութեամբ և երկիւղ առաւ Անգղիա՝ Հնդ-
կաստանը կորսնցնելու: Այն որ ժամանա-

կաւ զօրութեան, արութեան, հարստու-
թեան և երջանկութեան երկիրն էր, հիմայ
թշուառութեանց և աղետից երկիր մ'ե-
ղած է՝ սպիտակ մարդուն թիրութեանց
պատճառաւ: Քաղաքական մահը, ճարտա-
րարուեստից կործանումը, վաճառականու-
թեան անդամալուծումը, ընկերական հա-
ւասարութեան անկումը, հոգեւոր անբա-
րոյականութիւնը, ահաւասիկ այս դժբաղդ
երկրին՝ անգղիական տիրապետութեան
տակ ստացած սպիններն: Այս տիրապետու-
թիւնն Հնդկաստանի բնակիչներէն խլած է
հոգեկան գոհարը, աւինքն այն հաւատը
թէ Աստուած է պատճառ և վախճան ա-
մէն գոյացութեան. և թէ ժամանակաւոր
ինչքերն բան մը չեն արժեք հանդէպ
անգնահատելի առանձնաշնորհութեան հո-
գեւորական կատարելութեան:

Ուստի հեղինակը կը խօսի յընդհանուրն՝
եւրոպական քաղաքականութեան վրայ. և
իւր ըրած դատաստաններն արդիւնք են
տարի մը լոնտրա և ուրիշ չորս տարի
ալ Միացեալ Նահանգաց մէջ ապրելուն:
Այս կարծեցեալ քաղաքականութիւնը —
կը գրէ իմաստուն Հնդիկը — գործնակա-
նին մէջ ջնջած է մարդկային հոգեւոյ գոյու-
թեան գաղափարը. անոնց մէջ իսկ որ կը
հաւատան՝ այս գաղափարը ոչինչի հա-
ւասար է: Նա կը նուաստացնէ մարդկու-
թեան արժանապատուութիւնը հաւասար
անասնոց. անձնասիրութիւնը բարձրացու-
ցած է կրօնական դաւանանքի մը չափ և
Մամոնան Աստուծոյ գահը, իրեն համար
կեղծաւորութիւնը արուեստ մ'է, ամուս-
նութիւնն ալ զաւեշտ մը:

Եւրոպական քաղաքականութիւնը — կը
շարունակէ Պապ Պհարաթի — կենաց ա-
մէն լրջութիւն վերցուցած և կատակոլա-
գութեան մը փոխակերպած է. մարդուս
մէջ արուեստական պէտքեր մը հնարել
տուած է. զանոնք գոհացնելու համար
մարդս աշխատութեան գերի մը դարձած
է, և չգիտեր հանգիստ՝ որ առաջին պայ-
մանն է՝ մտաւորական ամենէն աւելի բար-
ձր կարողութեանց: Քաղաքացի մարդը
տեսակ մը մշտաշարժ մեքենայ է, հան-

գիտտ չունի, հետեւաբար ինքզինքը և իր գոյութեան բուն վախճանը չճանչնար. սորված է թղտղութիւնն ազատութիւն կոչել, անկախութիւն՝ ընկերական օրինաց արհամարհութիւնը, աստուածացուցած է զգայականութիւնը, փառաւորած նիւթաւ պաշտութիւնն և յանցանքը:

Եւրոպացւոց գիտական բազմաթիւ գիւտերն շատ աղմուկ հանած են բայց քիչ օժտած մարդկութիւնը՝ մշտակաց և ճշմարիտ շահներով:

Արեւմտեան քաղաքականութիւնը՝ սէրը անասնական գործողութեան մը հաւասարացուցած է. նա կ'առաջարկէ յայտնապէս սպաննել պարբերական հիւանդութիւն ու նեցողները և այն խեղճերը՝ որ արդէն վաթառուր անցած են, անոր համար խոնար-

հութիւնը արհամարհելի բան մըն է, մինչ ամբարտաւանութիւնը և անասնական ոյժը, գերազանց մարդուն յատկանիշները կը կազմեն. վերցուցած է յարգանքը, նկարագրի ուղղութիւնը, ապականած է ճշմարիտ հանճարը, բանաստեղծութիւնը, ճշմարիտ իմաստասիրութիւնը: Փաղաքակիրթ մարդուն անկեղծութեան պակասութիւնը՝ մարդավարութեան էութիւնն է. բարոյականութիւնն ալ՝ զուտ զգացում մ'է, զգալը տկարութիւն, հաստատամտութիւնը և հաստատութիւնը հինցած կարծիքներ են: Կարճ խօսքով, քաղաքակիրթ մարդը ուրիշ բան չփնտրեր, բայց եթէ նիւթական գուարճութիւնը, և ասոր մէջ կը զնն նաեւ կեանքի զազափարը:

Թրգմ. Հ. Վ. ԽԱՆՊԵՆԵՆ

ԼԵՈՒՐԱՏԻ

ՄԱՅՐԱՄՈՒՏ ԼՈՒՍՆԻ

— Զ. Բ. Զ. —

Ձերդ ամայի գիշերով,
Արծաթափայլ գաղտնիքով վրայ և ջրերով,
Ուր կը թնէ սիւս թնթիւ,
Եւ ըստուհներն հեռուոր՝
Հեզանագիկ ալիքին
Ու հիւղերուն, Թուփերուն,
Դաշտափայլին և բլրոց մէջ կը ծերեն
Երեսփնիքի բիւր տարտամ
Ու խառնակի տեսիլներ.
Հասած սահմանն երկնքին,
Ետեւն ի վար Ապենինեանց կամ Ապեանց,
Կամ Տիւրքնեան ծովուն անծայր ծոցին մէջ
Կ'իջնէ լուսնակն. ու կը նետէ զոյնն աշխարհ,
Կը լըջանան ըստուհներն,
Ու մի և նոյն խաւարով
Կը թաթախն ձոր ու լեռ.
Կը մնայ գիշերն աղբաւուղի,
Ու սալուրջն իր ճամբէն երգով իր աղբուր
Կ'ողջունէ ցուլն յետին լայլին փախստեայ,
Որ զնա թլկէ մ'առաջ էր իր առաջնորդն:

Առոյցն այսպէս կը ցնդի՝
Մանկութիւն, այսպէս անի կեանքը մոռոտ
Կը թողու. Սո՛ր կը պանծան
Գնացալորն ցնորներու
Զուարթ տակիւնէն ու ստուերներ,
Եւ հեռուոր յոյսերը չիք կը դառնան,
Որոնք նեցուկ են մահացու բընութեան,
Կը մընայ կեանքը անաղբուն, խաւարչու,
Արջն անոր վրայ անեռած՝
Զուր ուղեւորը մուրումն կը փընտտէ

Երկայն ճամբուն՝ որ կը մընայ դեռ իրեն՝
Վախճանը կամ Նըպասակն.

Ու կը տեսնէ որ իրապէս ինք երկրի,
Եւ երկրն ալ իրեն օտար է գարձած:

Շատ բարբառաւ ու զբաւթ
Թուցեաւ վեր մեր վիճակը լըւաւ,
Եթէ հասակը ծաղիկ
Ուր մէն բարի պըտուղ է բերս վիշտերու՝
Տե՛ւր երկայն՝ բոլոր ընթացքը կեանքին:
Դատաւրճիւր պիտ' ըլլար շատ կակուղ՝
Որ կ'ենթարկէ մահուան ամէն կենդանի
Եթէ ճամբուն մէջը գէթ
Շատ աւելի զբժենդակ
Զըլար արեւ մահուրէն:
Գրտան՝ յետին ամէն շարեաց՝ անմահներն,
Արծանի գիւտ անմահացու մըտքերու,
Աւերոյթն, ուր կը մընայ իրեն ամբողջ,
Յոյսը չիւլած, ցամքած՝ ակերն հեծեղանի,
Յաւերը միշտ մեծագոյն,
Ու բարին չի աղբուրի ալ:

Դուք բըլլակներ ու ափեր,
Շիջաւ, այո՛, չողինն՝ որ զեպ արեւմուաց
Կ'արծըթէր քօղը զիշերին, բայց սակայն
Երկայն ասեղի դուք պիտի որը չըմենաց.
Միւս կողմէն շուտ պիտի տեսնէք երկնքին
Բապտիզմալը նորին,
Ու ելքն այգուն, որմէ յետոյ արեգակն
Իր կորովի բոցերուն խորան հրաբորբոց
Փայլակիւով իր լոյս դին՝
Պիտ' ողորդէ մեզ հետ գաղտնիքն եթերին,
Մահացու կեանքը սակայն՝
Զըննադագիւղ հասակն անցած է երբոր՝
Զի ճանչնար ոչ ուրիշ լոյս, ոչ աշուղդ.
Որը է մինչ վերին ու ցիւրերն ալ որ միւս
Կը մըթագնէ տարիներն:
Իբր յետին կէտ դեք գերեզմանը զբերն:

Թրգմ. Հ. Ա. ՂԱՅԻՆԵՆ